

בעזה"ש"ת

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

סעודת רעוא דרעוין
פרשת בשלח - יתרו
חמשה עשר בשבט
שנת תשס"ט לפ"ק

יוצא לאור ע"י
מכון מעדני מלך וויען

גליון תקמ"ז

להשיג אצל
מכון מעדני מלך וויען
185 Wilson St.
Brooklyn N.Y. 11211
718.388.1751.#117

דברי תורה

בסעודת שלישית פרשת בשלח תשס"ט לפ"ק

ויש לומר על פי מה שכתב בתורת משה (פ' צראשית י): על הכחוב, מכל עץ הגן אכול תאכל וגו' (ז-טו), וז"ל יראה טרם החטא שגרם המות לא היה צריכים לאכול להשביע רעבונם, כי הרי לא ניתך ממנו ניתך, רק להעלות הנילוות מנומת חי למדבר, והיו כמו מקריב קרבן, על כן מנות עשה מכל עץ הגן אכול תאכל, ואמנם אם יאכל מהעץ אשר בתוך הגן וימות, אזי ינטרך לאכול לצורך חיותו, שוב אין אכילתו קרבן, ובטל ממנו מנות עשה של אכול תאכל ע"כ. (ועיין שם עוד עה"פ וידעו כי עירומים הם). ולפי זה קודם חטא אדם הראשון לא הוצרכו לאכילה כדי לחיות, אלא היה צוה עבודת ה' כהקדשת קרבן.

והגב' אמרו חז"ל (סנהדרין לח.) דאדם הראשון, שעה ראשונה הוצרכו עפרו וכו', תשיעית נטוה שלא לאכול

ויאמר ה' אל משה, הגני ממטיר לכם לחם מן השמים, ויצא העם ולקטו דבר יום ציומו, למען אנסנו הילך בתורתי אם לא (טו-ד). ויראו בני ישראל, ויאמרו איש אל אחיו מן הוא, כי לא ידעו מה הוא. ויאמר משה וגו' זה הדבר אשר צוה ה', לקטו ממנו איש לפי אכלו, עומר לגלגולת, מספר נפשותיכם, איש לאשר צאהו תקחו (טו-טו). ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה, עד צואם אל ארץ נושבת וגו' (טז-לה).

ובתחילה נבאר מה דאיתא במשנה (אבות ה-ו) עשרה דברים נבראו צערב שבת צין השמשות, ואלו הן, פי הארץ וכו' והמן ע"כ. ויש להצין למה לא נברא המן באמצע ששת ימי צראשית, ולאחיה סביבה המתין ה' עד צין השמשות, וצרגע האחרונה של הצריאה צרא את המן.

שחקים שצו ריחיים עומדות וטוחנות
מן ללדיקים, שנאמר (תהלים עח-כג)
ויזו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח,
וימטר עליהם מן לאכול ע"ש. ואם כן
סדר זריאת העולם, ארץ, וילין, רקיע,
שחקים. והרי המן מונח זהעולם
הרביעי שזרח ה', וזהו הרמז מונח
רביעי.

עוד יש לומר, דהנה ברש"י כתב,
ארבעים שנה, והלא חקר שלשים
יום, שהרי בט"ו צאדר ירד להם המן
תחלה, ובט"ו בניסן פסק, שנאמר
(יהושע ה-יב) וישבות המן ממחרת,
אלא מגיד שהעוגות שהוויאו ישראל
ממזרים טעמו זהם טעם מן.
ובערבות מואב כשמת משה צו' צאדר
פסק המן מלירד, ונסתפקו ממן
שלקטו צו ציום עד שהקריבו העומר
בשעה עשר בניסן שנאמר (יהושע ה-יא)
ויאכלו מעצור הארץ ממחרת הפסח
(קידושין לה.) ע"כ. ואם כן סדר אכילת
המן במדבר היה נחלק לתקופות
שונות, מתחלה עוגות בטעם מן, ושז
ירד מן דבר יום ציומו, ובסופו אכלו
ממן שבליהם כארבעים יום.

אבל באמת גם במדבר היה הפסקה
צירידת המן, דמבואר בשבט
מוסר (פרק לו) בשם מדרש, דאם כי

מן האילן, עשירית סרת, י"א נידון,
י"צ נטרד והלך לו ע"כ. ואם כן ציום
השישי בסוף היום אז נגזר מיטה על
האדם, היתוך כוחות הגוף, ומאז
הנרך לאכול כדי להחיות הגוף
ולחזקו. ואם כן מתחלת הזריאה לא
הנרך לצרוא את המן לנורך הארבעים
שנה שיהיו ישראל במדבר, כי היו
יכולים לחיות גם צלי אכילה, ותחת
עבודת האכילה, יעצדו את ה' במדבר
באופנים אחרים, אבל בסוף היום
בשעה הי"ב שנטרד אדם הראשון,
ויצא חייב צדינו, אז הונרכו להכין
מזון לבני ישראל במדבר, ולכן צרא אז
את המן. (וכנראה שגם שאר הדברים
שנצראו אז צבין השמשות, יש להם קשר עם
חטאו של אדם הראשון, שהחטא גרם
שהונרכו לצרוא אותם, ולכן נצראו אז צבין
השמשות).

והנה הנגינה על הכתוב, ובני ישראל
אכלו את המן ארבעים שנה,
הוא מונח רביעי. ויש לומר דאיתא
בגמרא (חגיגה יב.), בית הלל אומרים
ארץ נצראת תחלה ואחר כך שמים,
שנאמר (בראשית ז-ד) ציום עשות ה'
אלקים ארץ ושמים. ואמרו (שם יב.):
עוד, ריש לקיש אמר שצעה רקיעין
הן, ואלו הן וילון רקיע שחקים וכו'.

אבל באמת יש לומר עוד, כי גם ירידת המן עצמו היה צו ארבע זמנים שונות, כי מנינו ציונה שאמר הכתוב (יונה 3-א) וימן ה' דג גדול לבלוע את יונה, וכתב בספר סוד משרים (נדפס ברשי על י"ך שם) לראותן ט"ז ימים שחסרו ישראל מן המן שלא אכלו ארבעים שנים שלמים, המן הזה לקח הקצ"ה לפרנס את הדג שלא יעוכל יונה במעיו, וגם יונה אכל בתוכו מזה המן, ולכן נאמר וימ"ן אותיות י"ו מ"ן עכ"ל. [ולכאורה יש להצין החשבון, איך חסרו ט"ז ימים ממנין הארבעים שנה. ובשם יחזקאל (עיר חשבון פ' בשלח) האריך בזה. ואולי שיטפא לישנא יש שם, והכוונה מה שנחסר ממימת משה רבינו עד יום ט"ז ניסן שהקריבו העומר, והותרו לאכול מעצור הארץ].

עוד מנינו בזה צני יששכר (שבתות ג-ג), שהביא בשם כתבי הרמ"ע מפאנו (מאמר שבתות ה' חלק ו'), שלעתיד בסעודה של לויתן, הנה אין סעודה בלא לחם, לצורך אותה הסעודה נגזרה לננות המן. וכתב עלה, דעל זה נאמר והנח אותו לפני ה' למשמרת לדורותיכם (טו-ג), היינו בעוד שיהיו הדורות יחד ע"כ.

לא נמנע המן במשך הארבעים שנה אף יום אחד, וכמו שנאמר (נחמיה ט-ח) אף כי עשו להם עגל מסכה, ויאמרו זה אלהיך וגו', ומנך לא מנעת מפייהם. מכל מקום במחלוקת קרח עם משה, לא ירד אותו היום מן ישראל, להודיעך גדול כח עונש המחלוקת ע"ש. ובמקום אחר ציארנו, שזהו מה שאמר משה לקרח ועדתו, צוקר וידע ה' את אשר לו וגו' (במדבר טו-ה), שיראו בצוקר שלא ירד המן, ואז יכירו לדעת גדול חטאם, במה שמריצין עם משה. (ויש להוסיף רמז, צוקר ידע' בגימטריא 'מן'). ועכ"פ ירידת המן לא היה במדבר רזופים, כי נפק במחלוקת קרח, והוצרכו להשפעה חדשה שיתחדש ירידתו. (ועיין בזה בשמן ראש ח"י פ' תולדות דף ר"י).

ולפי זה היו ארבעה תקופות צירידת המן, א' עד ט"ז אייר שטעמו המן בהעוגות מלות. ב' מט"ז אייר עד מחלוקת קרח, ואז נפק. ג' ממחרת בליעת קרח עד ז' אדר שמת משה. ד' ממימת משה עד שנכנסו לארץ, שאכלו מן שבליהם. וזהו הרמז, ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה, מונח רביעי, שהיה מונח לפניהם המן בארבעה תקופות.

קודם שנטמן, והם הוצרכו לטרוח לטוחנו צריחיים ולדוכס צמדוכה. ולכן דקדקו שצו ריחיים טוחנות המן לנדיקים דייקא.

אמנם עוד מעליותא היה לנדיקים צירידת המן, דאיתא בגמרא (יומא שס) כתיב (צמדצר יא-ט) וצרדת הטל על המחנה לילה [אלמא צחוך המחנה ירד], וכתיב (שמות טו-ד) וילא העם ולקטו [יציאה מחוך למחנה משמע], וכתיב (צמדצר יא-n) שטו העם ולקטו [משמע למרחוק], הא כיצד, נדיקים יורד להם על פתח צתיהם, צינונים ילא העם ולקטו, רשעים שטו העם ולקטו. ומבואר מזה דלא נפל המן לכולם צמדה אחת, אלא נדיקים ניתן להם צלי טירחה, על פתח צתים, וגם צארכות היתה עשויה כצר לחם, והצינונים הוצרכו לטירחה מועטת, ולרשעים צטירחה מרובה.

ובמקום אחר ציארנו צוה, דזהו שאמר ה', הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, ההשפעה מן השמים ירד צשפע לכל, להמציא להם מזונותיהם. אצל כאשר ילא העם ללקוט, אז לקיטה זו לא יהא לכל אדם שוה, אלא דצר יוס ציומו, כפי

וצמהרש"א (חגיגה יב.) כתב, על הא דאמרו שס, שחקים שצו ריחיים עומדות וטוחנות מן לנדיקים, דגירסת הילקוט והעין יעקב מן לנדיקים לעתיד לצוא, והיינו שנתן הקב"ה לישראל צמדצר מהמן שמוכן להם לעתיד. ואפשר שעל כן אמרו (סנהדרין קי:): שאין לדור המדבר חלק לעולם הבא, שכבר קצלו חלקם מן המן צעולם הזה ע"כ. - ואם כן מתחלה ירדה להם טעם מן צהעוגות, ושצו מן לחם מן השמים ארבעים שנה, ושצו צימי יונה, ופעם הרציעית תהיה לעתיד לנדיקים. ולכן הנגינה מונח רציעי, לרמוז על הארבע תקופות של ירידת המן, שהמן יהא מונח לפניהם ארבעה פעמים.

והנה מה שאמרו (חגיגה שס) שחקים, שצו ריחיים טוחנות מן לנדיקים, ולכאורה הלא המן ירד לכל ישראל, ולא רק לנדיקים. אך הכוונה דאיתא בגמרא (יומא עה.) כתיב (שמות טו-n) לחם [משמע אפוי], וכתיב (צמדצר יא-n) עוגות [משמע קודם אפיה], וכתיב (שס) וטחנו צריחיים. הא כיצד, נדיקים לחם, צינונים עוגות, רשעים טחנו צריחיים ע"כ. הרי שלהרשעים שצאחתו דור ירד המן

בעולם הזה הוא צפוי. ומכל שכן הדור המדבר, שלא חרשו ולא זרעו, ולא עסקו במשא ומתן, הרי עבודת כל היום לא היה להם אלא בתורה ותפלה. ומי שזכה להיות לדיק היה מוצא את חלקו זמן על פתח ביתו לחם, והרשעים שטו העם ולקטו מחוץ למחנה, ושזב עוד הוצרכו לטוחנו ולאפותו.

וזדון שאמר להם משה, זה הדבר אשר צוה ה', לקטו ממנו איש לפי אכלו, הלקיטה של כל איש תהיה לפי מדריגת 'פיו' של האוכלו, כפי מה שיתקדש באומנתו של פיו, כן יהא הטורח שלו בלקיטת המן. 'עמר לגבולת' טירחת העומר יהיה לפי ראשו, צמה שראשו מונת, אם בתורה או בהצלי עולם, 'מספר נפשותיכם', כפי מה שיאיר נפשו צנר מצוה ותורה אור (על דרך נופך ספ"ר ויהלום), 'איש לאשר באהלו' תקחו, כפי מעשיו שעשה באהלו, ולפי התנהגותו בציתו, אשר הנסתרות לה' אלקיניו, לפי ערך זה ילקטו את המן, כי הדזיקים ימצאו מזונם צלי טירחא, והרשעים לא יגיעו למזונם צלי עמל ויגיעה. - וזהו כוונת המכילתא (הוצא צילקוט ראובני בפרשתנו) דורשי רשומות אמרו, מכאן שהיה רמו

מעשיו באותו יום, כן יהא מזונו ציומו, וציום שיהא לדיק צמעשיו, יהא לקיטתו שונה מיום שהוא רק צינוני או רשע וכו'. ועל ידי המן היה לכל אחד בחינה לעצמו באיזה מצב הוא עומד. ואם מצאו על פתח ביתו ידע צנפשו כי לדיק הוא, וכאשר למחרתו הוצרך כבר לצאת וללקוט, השכיל לדעת כי עשה אחרמול דבר שלא כהוגן, ועל ידי זה היו כל ימיהם בתשובה גמורה. וזהו שאמר על ידי שילקטו דבר יום ציומו, אנסנו, אתן להם מקום לנסות את עצמם בכל יום, הילכו בתורתם אם לא (עיין שמן ראש ח"י פ' בשלח דף ק"ח).

והנה אמרו חז"ל (חולין פט.) מאי דכתיב (תהלים נח-ג) האמנם אלם נדק תדצרון, מה אומנתו של אדם בעולם הזה, ישים עצמו כאלם. יכול אף לדברי תורה, תלמוד לומר נדק תדצרון ע"כ. הרי לנו כי עיקר עבודת האדם בעולם הזה הוא בדיצורו, סור מרע, להזהר מדיצור איסור של לשון הרע ורכילות שקר ואונאה וכו', ולהתמיד בעשה טוב, ללמוד וללמד, ולהתענס בעבודת שכל צו תפלה. וכל עמל האדם לפיהו (קהלת ו-ז), העמל של עבודת האדם

אומנתן נתקיים זהו הגזירה צעמל התורה, ושזו אין צריכין להשתדלות לטרפס. וההיפוך צאלו שפורקין לגמרי עול התורה מעל נאראס, צריכין ליגע בהשתדלות טרפס מכח הגזירה. וזה שאמרו (סנהדרין ט:): כי אדם לעמל יולד (איזו ה-א), איני יודע לאיזה עמל וכו', כי הצחירה ציד כל אחד צאיזה עמל שיצחר. והמקבל עליו עול תורה צמילוואו, מעצירין ממנו לגמרי עול דרך ארץ, וההיפוך בהפורק, והצינונים נשמע מהדיוקים ודפח"ת.

וְלִבָּן גם המן, אס כי לא הוצרכו לעמל ויגיעה של חרישה וזריעה, מכל מקום המון עם צית ה' הוצרכו לעמל לקיים צועת אפיך תאכל לחס, ועל כן הוצרכו לצאת ללקוט, ולפעמים שטו העס ולקטו. ושזו כשהציאו אותס לציתס, הוצרכו לטחון ולצשל ולאפות. אצל הצדיקים שקיבלו עליהס עול תורה, וקיימו הגזירה צועת אפיך תאכל לחס צלחמה של תורה, העצירו מהס עול דרך ארץ, ומנאוהו על פתח ציתס מוכן וערוך לאכילתס, אפוי כלחס. - ועיין בצעל הטורים עה"פ זה הדבר אשר נוא ה' וגו' (טז-טז) שכתב, צזה הפסוק יש כל אלפא ציתא, לומר לך כל המקיים את

צמן, צועת אפיך תאכל לחס (צראשית ג-ט) ע"כ. והיינו שהגס שהמטיר ה' מן מהשמים לכל ישראל, מכל מקום גס צזה היה טירחא להצינונים והרשעים צהשגת מוונס, ולא ראי זה כראי זה, כל אחד לפי צדקתו, נתמעט ממנו הקנס של צועת אפיך תאכל לחס.

וּבִיאורו הוא, כדאיתא צמסנה (אצות ג-ה) כל המקבל עליו עול תורה מעצירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, וכל הפורק ממנו עול תורה נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ, וציאר צישמח משה צפרשתינו (צד"ה צמדרש) דצאמת מצינו צרבי שמעון צן יוחאי וחצריו, שתורתן אומנתן ולא עשו שום השתדלות כלל למוונס, ורשצ"י אמר אפשר אדם זורע צשעת זריעה וכו' תורה מה תהא עליה (צרכות לה:), ולכאורה הרי כך גגורה מן השמים צועת אפיך תאכל לחס. וכתב ד'לחס' יש לו עוד פירוש, לחס התורה, כדכתיב (משלי ט-ה) לכו לחמי צלחמי, אשר אין התורה נקנית אלא ציגיעה, ואין התורה מתקיימת אלא צמי שממית עצמו עליה (צרכות סג:). ולכן אף שהגזירה והקנס נקנס על כל צני אדם, אותן שתורתן

ט-ו). וכמן כן שצת קודש, אשר השצת הוא נועס הנשמות והשציעי עוגג הרוחות ועדן הנפשות, ושצת הוא אחד מששים צעולם הצא (צרכות טו): אשר יפה שעה אחת של קורת רוח צעולם הצא מכל חיי העולם הזה (אצות ד-יז), אצל לא כל אחד מרגיש זאת, וכל אחד לפי צדקתו וקדושתו מרגיש זאת יותר. וכמו כן צקדושת המן, לא הורגש טעמה וריחה לכל אחד צשוה, אלא הצדיקים טעמו צו טעם וריח צאופן שונה מהציוניים והרשעים.

ובזה היה נראה לצאר מה שאמרו צמדרש אגדה, ויהי ציוס הששי לקטו לחס משנה שני העומר לאחד וגו' (טו-כצ), וצרש"י לחס משונה, אותו היום נשחנה לשצח צריחו וטעמו ע"כ. כי צהיות שכל אחד הרגיש צטעמו לפי מדריגתו, ואין האדם דומה צצצת לימות החול, וכל אחד צמעלה יחירה לפי ערכו ציוס השצת, ועל כן היה צאמת מורגש לכל אחד שינוי צהלחס של שצת. והוא כמו שאמרו חז"ל (שצת קיט). אמר ליה קיסר לצרי יהושע צן חנניא, מפני מה תצשיל של שצת ריחו נודף. אמר לו תצלין אחד יש לנו ושצת שמו שאנו

החורה, מזמין לו ה' פרנסתו צלא טורח כאוכלי המן ע"כ. וזה עולה צקנה אחד עם מה שציארנו.

והנה אמרו חז"ל (יומא שס) כל המינים כולם טעמו צמן טעמן ע"ש. וצילקוט ראצוני כצצ שס מדרש, המן היה צו תקמ"ו טעמים כמנין מתו"ק, ופריו מתוק לחכי (שיר צ-ג) ע"כ. והוא על דרך שאמרו (פוטא מט). טהרה צטלה טעם הפירות וריחס ע"כ. וצרש"י טהרה שפסקה מישראל, צטלה טעם הפירות וריחס, שמתוך שהם טהורים וגוהגים צטהרה, אף הקצ"ה מטהר פירות מטעם רע וריח רע עכ"ל. ולכן לחס אצירים שמלאכי השרת אוכלים, יש צהם כל הטעמים, הן צגשמיותם והן צרוחניותם.

אבל לזכות להרגיש מתיקות טעם המן ההוא, היה תלוי צעצודת האדם, לפי יראתו וצדקתו. והוא כמו שציצח הכחוצ את החורה הקדושה, שנחמדים מזהצ ומפז רצ ומתוקים מדצש וגופת לופים (תהלים יט-יא), אצל לא כל אחד מרגיש זאת, רק מי שמקדש חומר. והצית המדרש פרדס לצדיקים ומאסר לרשעים (פלא יועץ אות

אמך, ולא התערבו בגויים, והיו משונים בשם לשון ומלבוש.

והנה שנות חייהם של האבות הק', עולים ביחד כמנין צ"ה, אברהם חי קע"ה שנה, יצחק ק"פ שנה, יעקב קמ"ו שנה (חמש סופר). וציוס השבת קודש היו בני ישראל צמרים יושבים על סיר 'הצטר', רומז על מה שהיו משוחחים ומדברים מקדושת אבותיהם הק', וזוהי מלאו נועם וחיזוק וסיפוק לעבודת צוראם. וזהו שאמרו, מי יתן מותנו ציד ה', שהיו מוכנים למסור את נפשם עבור ה', 'צשצתנו' כאשר היה צאה יום השבת קודש, וישצנו אז על 'סיר הצטר', לדבר מהאבות הק'. וכמה נעימים היו לנו הימים הללו, וכעת אנו עומדים לגוע צרעב צלי ישוב הדעת.

וזדו המוסר השכל מפרשת המן, כי הפרנסה מן השמים, הנני ממטיר לכם לחם, והעמל שהיו עמלים צתורה היה מחסר להם העמל והטורח מהשגת פרנסתם, והצדיקים שעמלו צתורה, הגיע להם המן על פתח ציתם, לחם אפוי, צהרגשת כל מיני הטעמים. ועל זה נגנו נלננת המן, ללמוד ממנה דרכי ה' צהשפעת

מטילין לתוכו וריחו נודף. אמר לו תן לי הימנו, אמר לו כל המשמר את השבת מועיל לו, ושאינו משמר את השבת אינו מועיל לו ע"כ. וציאר המהרש"ח דרצי יהושע כוונתו האמיתית היה על השבת גופיה, וזה מועיל רק למי ששצבת צה ע"ש. והיינו דכפי מעלת האדם, קן זוכה להרגיש צמאלכו טעמו וריחו.

ועל דרך זה יש לומר צמה שהתרעמו ישראל ואמרו, מי יתן מותנו ציד ה' צארך מצרים, צשצתנו על סיר הצטר, צאכלנו לחם לשצבע, כי הוצאתם אותנו אל המדצר הזה, להמית את כל הקהל הזה צרעב (טו-א). והיא פליאה לדבר כרעצתנים, למות צעת ישצם על סיר צטר. אך הכוונה דאיתא צמדש רצה (שמות ה-יח) שהיו ישראל צמצרים נוחין ציום השבת, והיה צידם מגילות שהיו משתעשעין צהם משצבת לשצבת, לומר שהקצ"ה גואלן ע"כ. וצפירוש מהרז"ו שם, שהמגילות היו כל דברי ספרי צראשית, מגילות של סיפורי אדם הראשון ונח וכו', וסיפורי האבות, וכל הנצואות וההצטחות שהתנצחו ע"ש. וזה נתן להם כח וחיזוק צמצרים, שלא לעוזב דרכי האבות, ואל תטוש תורת

פרנסתם של ישראל. - וציוס השצת קודש, שהיו ישראל צמדריגה יותר נעלה, גם לחמס היה משונה, צטעמו וריחו לטובה. - כן יעזור ה' שיושפע שפע של פרנסה מתוך נחת והרחצה, לנו ולכל בני ישראל עד עולם.

בסעודת ט"ו בשבט תשס"ט לפ"ק

כסדרן ו"ה, המורה על חסד, ואס כן אחד צשצט הוא דומה כדצרי צית שמאי, דין. וחמשה עשר צו הוא דצרי צית הלל, סטרא דחסד.

ובבני יששכר (שס א-ב) כתב, דלכן אמר ראש השנה 'לאילן', ולא אמר 'לאילנות' כמו צאינק, לרמוז על מה שקבלנו מרצותינו, להתפלל צט"ו צשצט על אחרוג כשר יפה ומאודר וכו', ותפלתו תעשה פירות. וזהו שרמו התנא צאומרו לשון יחיד לאילן, להורות על האילן המיוחד המצואר צתורה למנוה ע"כ.

וי"ש לומר עוד צזה, דאיתא צגמרא (עירוצין יג:) אמר רבי אצא אמר שמואל, שלשה שנים נחלקו צית שמאי וצית הלל, הללו אומרים הלכה כמותינו, והללו אומרים הלכה כמותינו, יצתה צת קול ואמרה להם, אלנו ואלנו

במשנה (ראש השנה ב.) צאחד צשצט ראש השנה לאילן כדצרי צית שמאי, צית הלל אומרים צחמשה עשר צו ע"כ. וצצני יששכר (שצט ב-ד) כתב לפי דרכו, כי הלל ושמאי אחון חד מסטרא דרחמי וחד מסטרא דדינא, דאיון חסד וגצורה (זה"ק ח"ג רמה.), וצאחד צשצט הוא 'כדצרי' צית שמאי שהס מסטרא דגצורות, וצט"ו צו הוא דצרי צית הלל שהס מסטרא דחסד אהצה, על כן אמר כדצרי צכ"ף ע"ש.

וי"ש להוסיק, כי יירוף השס הנכצד המאיר צזה החודש הוא היו"ה, ויונא מראשי תיבות הפסוק ה'מר י'מירנו ו'היה ה'וא (ויקרא כו-לג), כמצואר צצני יששכר (שס א-ב). ואס כן אותיות השס של חצי החודש צתחלתו, הס שלא כסדרן ה"ג, המורה על דינים, ואותיות השס צסופו הס

בגמרא (עירובין טז) אמר רבי אחא בר חנינא גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שאין צדורו של רבי מאיר כמותו, ומפני מה לא קצעו הלכה כמותו, מפני שלא יכלו חזיריו לעמוד על סוף דעתו, שהיה אומר על טמא טהור ומראה לו פנים, ועל טהור טמא ומראה לו פנים [לא יכלו להצין צאיזו דצריזו נכונים, וצאיזו אין דצריזו נכונים, שהיה נותן טעם מיושצ והגון לשאין הלכה כהלכה] ע"כ.

דברי אלקים חיים הן, והלכה כצית הלל ע"כ. והנה בגמרא (צצא מצינעא נט): גבי רבי אליעזר הגדול צתנור של עכנאי שאמר אס הלכה כמותי מן השמים יוכיחו, ינאחה צת קול ואמרה מה לכס אלל רבי אליעזר שהלכה כמותו צכל מקום. עמד רבי יהושע על רגליו ואמר, תורה לא צשמים הוא, אין אנו משגיחין צצת קול, שכבר כתצת צתורה אחרי רבים להטות (שמות כג-צ) ע"כ.

ונראה הכוונה דאיתא צריצ"א טס, על ה דאמרו, אלו ואלו דברי אלקים חיים, שאלו רבני צרפת ז"ל, היאך אפשר שיהיו שניהם דברי אלקים חיים, וזה אוסר וזה מתיר. ותירנו כי כשעלה משה למרוס לקבל תורה, הראו לו על כל דצ ודצ מ"ט פנים לאיסור ומ"ט פנים להיתר. ושאל להקצ"ה על זה, ואמר שיהא זו מסור לחכמי ישראל שצכל דור ודור, ויהיה ההכרעה כמותס ע"כ. ומעתה חכמי ישראל אי אפשר להס להורות רק כפי מה שהס מצינים צשכלס, ונותן התורה רוצה שיעשו כהכרעתס. ואס כן כאשר רבי מאיר שמתודד צאופן מופלג, וחצריזו אינס יכולים לעמוד על סוף דעתו, אי אפשר להס

והקשו צתוס' טס, והא דאמרו הלכה כצית הלל משוס דינאה צת קול. שאני הכא שצא לחלוק על דברי תורה דכתיו אחרי רבים להטות, אלל התס אדרצא צית הלל רוצא, אי לאו דהוי מספקא לן אי אזלינן צתר רוצא, משוס דצית שמאי הוי חריפי טפי (יצמות יד). ע"כ. והיינו דהצת קול הכריז, דרוצא עדיפי מחריפי, ולכן הלכה כצית הלל.

ולכאורה יש להצין הלל מי שמתודד טפי מצין יותר עמוק הענין ממי שאינו מתודד כל כך, ואס כן הרי צית שמאי הצינו הדצר יותר מצית הלל, והוי לן לקצוע הלכה כצית שמאי דחדודי טפי. ונראה דאיתא

גם הם דברי אלקים חיים, כן הוא המציאות של החנטה באחד בשבט, והוא 'כדברי' בית שמאי, שכמו שדבריו המה דברי אלקים חיים, אם כי לא נפסק כמותו, כן יש כח חנטה גם מאחד בשבט. והיינו שלא יקשה לך, איך יתכן מחלוקת במציאות, ועל זה אמר שזהו 'כדברי' בית שמאי, שגם המה דברי אלקים חיים, ושניהם יתכן, אם כי סותרים המה דברי בית שמאי לדברי בית הלל.

והגדה בצדר הדורות (ערך שמאי) הביא, שלעתיד לבוא יהיה הלכה כבית שמאי ע"ש. ובספר קול ברמה (ביאורי הארי להאידרא) כתב בטעמו, דלעתיד יהיה הגזרות למעלה מן החסדים, ויהיה הלכה כבית שמאי שהם מסטרא דדינא ע"כ. (והוצא צני ישכר סיון ו-א). וכתב החיד"א בפתח עינים (אבות ה-יז) על המשנה שם, כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים, זו מחלוקת הלל ושמאי ע"כ. והיינו דבסופה לעתיד לבא תתקיים סברת בית שמאי ע"כ. (ועיין בזה בארוכה במגדים חדשים עירובין שם).

ולפי מה שנתבאר יש לומר בזה עוד, דהנה בדברי יואל (לראש השנה

להורות כמותו, שהרי לא משיגין דבריו, והם נריכים להורות כפי מה שהם משיגין בשכלם, והקב"ה מכריע כמותם, ואין הלכה כרבי מאיר.

ובבזו כן במחלוקת בית שמאי ובית הלל, שבית שמאי היו מחדדי וחרפי, והצינו בשכלם הדבר צעמקות יותר, וכיון שבית הלל לא ירדו לסוף דעתם, אי אפשר להם לפסוק כמותם, שהרי אין מצינים זאת בשכלם. וכיון שהתורה אמרה אחרי רבים להטות, יש לעשות כפי מה שהרוצ משיגין בשכלם, אם כן אף דיתכן שגלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שהמחדדי משיגין יותר, אין לנו לעשות אלא כדברי הרוצ.

והגדה כאן במשנה יש מחלוקת במציאות, מתי הוא זמן החנטה של הפירות מרוב הגשמים, ושני הזמנים אמתיים, כי בתוך תוכו יש כח החנטה מראש חדש, ובית שמאי דמחדדי השיגו זאת, ואמרו באחד בשבט ראש השנה לאילן, ובית הלל לא נחתו לזה, אלא על מה שניכר כבר לכל, והיינו צמחשה עשר צו. ואם כן כמו שדברי בית שמאי, אם כי אין מורין כמותם, מכל מקום

אז עיינינו לך תלויות, שהרי אתה יכול לירד לסוף דעתו של רבי מאיר ותוכל לקצוע הלכה כמותו, על כן בקשתינו שתחננו ותוציא כאור משפטינו, במשפט זה שהלכה כרבי מאיר דאף באין עושין רגונו של מקום ישראל קרויין צנים, וממילא תרחמנו כרחם אב על צנים בכל אופן ודפח"ת.

ובבזו כן נימא לצית שמאי, דבאמת הדין נותן להורות כמותם, דמחדדי טפי ומכוונים להאמת, אך צהיות שאין אנו עומדים על דעתם מרוב חידודם לא פסקינן כוותיהו, אמנם לעמיד כאשר ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, ויהיו כולם מחודדין, גם צית הלל ירדו לעומק הדברים של צית שמאי, ולכן תהיה אז ההלכה כצית שמאי.

ומעתה הקצ"ה כציכול שיורד לסוף דעתן של צית שמאי, אז למעלה קמי שמאי, כאשר זה נוגע כציכול אללו ית"ש, הדין הוא כמו לעמיד, כצית שמאי. — והנה מחלוקת זו מתי הוא ראש השנה לאילנות, הוא נוגע לדיני מעשרות, צשנה השנית היוצאת לשנה השלישית, אי יש לו עוד דין שנה השנית, צין אחד לשצט

סג.) כתב לפרש צמליצה ישרה, מה שאומרים (צפיוט לר"ה) אם כצנים רחמנו כרחם אב על צנים, ואם כעצדים עיינינו לך תלויות עד שתחננו ותוציא כאור משפטינו, דהנה הא דלא קצעו הלכה כרבי מאיר מפני שלא יכלו חציריו לעמוד על סוף דעתו, ולפי זה אפשר לומר דהא דאין הלכה כרבי מאיר, הוא רק צעולם הזה שלא יכלו לעמוד על סוף דעתו, אמנם הרי קמי שמאי גליא שאין צדורו כמותו, והקצ"ה יכול לירד לסוף דעתו של רבי מאיר, אם כן שפיר אפשר לומר דהלכה כרבי מאיר. ולפי זה אפשר לומר דהנה צגמרא (קידושין לו.) פליגי רבי מאיר ורבי יהודה. דרבי יהודה סובר דאם ישראל עושין רגונו של מקום קרויין צנים, ואם אין עושין רגונו של מקום קרויין עצדים, ורבי מאיר סובר צין כך וצין כך קרויין צנים יעיי"ש. ולפי זה יתכן שאצל הקדוש צרוך הוא הוי ההלכה דאף כשאין עושין רגונו של מקום קרויין צנים כרבי מאיר וכו'. וזהו אם כצנים, פי' צשעה שישראל עושין רגונו של מקום וקרויין צנים לכולי עלמא, אז רחמנו כרחם אב על צנים, ואם כעצדים, צזמן שאין עושין רגונו של מקום דאז לרבי יהודה קרויין עצדים,

ומתקבל כל הליחות שעבר עליו, ומתחיל לחנוט ולהוציא פירותיו לאט לאט. כן יש לכל אחד לחדש ימיו, לבטחור צרא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי.

ובזו"ל שבט דלי, הוא הכלי אשר שואצין בו מים, אין מים אלא תורה (צבא קמא יז). ובחדש זה חזר משה רבינו כל התורה כולה עם הכלל ישראל, צעשתי עשר חדש באחד לחדש דבר משה אל בני ישראל, ככל אשר נזה ה' אותי אליהם (דברים א-ג). והוא זמן של התחדשות גם בחידושי תורה, כידוע מחידושי הרי"מ ז"ל, כי כמו של משה שלימד אז כל התורה כולה לישראל, השאיר כח גם לעתיד צבוא הזמן ההוא. ועבודת האדם הוא רק להיות כלי לקבל ההשפעה, וזהו הדלי ששואצין בו מים. וכמו שאי אפשר לשאוב צהדלי, רק אם משפיל הכלי למטה, כן הוא התורה, אי אפשר לקבל תורה רק צהכנעה. ואמרו חז"ל (עירובין טז) וכי מאחר דאלו ואלו דברי אלקים חיים, מפני מה זכו צית הלל לקצוע הלכה כמותן, ומשני מפני שנוחין ועלוצין [סבלין] היו וכו'. וללמדך שכל המשפיל עצמו הקב"ה מגביהו וכו' ע"ש. כן יעורנו

לחמשה עשר שבט, ויש לעשר אז מעשר שני, אז הוא כבר השנה החדשה, ויש לעשר מעשר עני. ואם כן צומן הזה צשמים אין שום נפק"מ צדינים אלו, ולמטה הרי הדין צבית הלל. אמנם צהיות שהקב"ה שומר תורתו, וכמו שאמרו צירושלמי (ראש השנה א-ג), ואם כן צחג הסוכות נוטל אתרוג והד' מינים כמו שנוטלין אללינו צביכול. ואתרוג שלא נוטל ממנה מעשרותיו כראוי פסולה, כאתרוג של טבל (סוכה לה), ואם כן לגבי אתרוג נוגע פלוגתא זו כלפי שמיא, היאך צריכין לעשר עץ האתרוג, אי מאחד צבט נוטלין מעשר עני אז מעשר שני. וכלפי שמיא פוסקין צבית שמיא. ולכן פסיק ותנא צאחד צבצט ראש השנה לאילן, שנוגע גם כעת למעלה לאילן אתרוג, כדברי צית שמיא, ששם פוסקין צבית שמיא.

והנה האדם עץ השדה (דברים כ"ט), ויש צזה רמו התחדשות גם להאדם, שלא יתייאש ויאמר יצשה עצמותיו הן אני עץ יצש, ארץ הנגב, מנוגב מכל לחלוות דקדושה, אלא יקח לו רמו מעץ השדה, אשר כל החורף עומד יצש, אינו עושה פירות, והעלה נבל, ומכל מקום סופו מתחדש

ה' על דבר כבוד שמו, לקבל חיות חדש, ולהוציא פירות טובות לה' וירושלים צב"א.

בסעודת שלישית פרישת יתרו תשם"ט לפ"ק

ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר, וכנסו שמלותם, והיו נכונים ליום השלישי, כי ציום השלישי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני (י"ט-י). ויש לדקדק דהאי 'לעיני כל העם' לכאורה מיותר. וברש"י פירש מלמד שלא היה זהם סומא שנתרפאו כולם (מכילתא) ע"כ.

ובגמרא (פסחים סח:) רב יוסף ציומא דעזרתא אמר, עבדו לי עיגלא תילתא [היה מצוה לאנשי ציתו להכין לו סעודה, עגל שלישי לצטן, ומוצחור הוא], אמר אי לאו האי יומא דקא גרים [שלמדתי תורה ונתרוממתי], כמה יוסף איכא צשוקא [הרי אנשים הרבה צשוק ששמן יוסף, ומה ציני לצינים] ע"כ. ויש להצין אריכות לשונו אי לאו 'האי יומא דקא גרים', ולא אמר אי לאו מתן תורה. וגם למה דקדק בצעודתו על עגלא תילתא דייקא.

ונראה כי הנה נטווינו צתורה וצאת אל הכהנים הלויים ואל

ונראה דאיתא בגמרא (שבת פו.) שלשה דצרים עשה משה מדעתו, והסכים הקצ"ה עמו, הוסיף יום אחד מדעתו וכו', מאי דרש, היום ומחר, היום כמחר, מה למחר לילו עמו, אף היום לילו עמו [והא לא אפשר], וליליא דהאידינא נפק ליה, שמע מינה תרי יומי לבר מהאידינא. ומנא לן דהסכים הקצ"ה עמו, דלא שריא שכינה עד נפרא דשצתא ע"כ. וכתבו התוס', אין זה דרשה גמורה, אלא משמע דהיום ממש, דאי לאו הכי אין זה מדעתו ע"כ. ויש להצין דכיון דהאי היום ומחר, אינו לשון מצורר, אם היום כמחר, וצריכין פרישה שלשה ימים, או היום משמע היום ממש, וצריכין פרישה רק שני ימים, למה דיבר עמו ה' בלשון שאינו מצורר, מתי יתן תורתו לישראל, ציום ו' צסיון או ציום ז'.

אל הכהנים הלויים ואל

צריתי וגו' (יט-ה). וכתב צאור החיים הק', טעם כפל שמוע תשמעו, אולי יכוין ה' לכוונתם על קבלת צ' תורות, אחת אשר ישמיעם באותו מצב, ואחת היא תורה שזעל פה דקדוקי סופרים וספרים, וגדרי חכמים ותקנותם וגזירתם אשר יורו, כרמוז במצות לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, ולזה אמר כנגד מה שמשמיעם מהמצוות או, אמר אם שמוע, וכנגד תורות העתידיים מפי חכמי ישראל אמר תשמעו לעתיד. ולדרך זה ידויק על נכון אומרו ועתה אם שמוע, כי להיות שמצוה באומרו תשמעו על העתיד, לזה סמך ועתה אם שמוע, לומר אם שמוע עתה תשמעו לעתיד, כנזכר. ודקדק לומר 'צקולי', על דרך אומרם ז"ל (ילק"ש רמז תתקצ) שומע מפי חכם וכו' כשומע מפי הגבורה. והוא אומרו כי מצוה זו שאני אומר לכם שתקבלו תקנת חכם, צריך שתהיה לכם שיה כאלו אם השמעתי והגדתי לכם עכ"ל.

ודבר זה הראה ה' לישראל, בתחלת נתינתו התורה לישראל, שאמר למשה לשון שאינו מצורר, וקדשתם היום ומחר, שפשוט משמעותו הוא

השופט אשר יהיה צימים ההם וגו', ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך וגו', לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל (דברים יז-ט). וציאר בחינוך שם, כי דיעות בני האדם הם שונים וחלוקים זה מזה, ובהרבה דברים לא ישחוו ציניהם לעולם. וידע הקצ"ה, כי אילו תהיה כוונת התורה מסורה צידי כל אחד ואחד, יפרשה כל אחד כפי סברתו, וירבו המחלוקת בישראל. על כן נזה השם יתצרך, לא לסור מדברי החכמים, ולנהוג לפי הפירוש האמיתי המקובל לחכמינו הקודמים, ויגעו יומם ולילה להצין עמק הדברים. ובאופן זה נכון לאמת צדיעת התורה, אך בלעדי זה נתפתה אחר דעתנו העניה, ולא נלח לכל. ואמרו חז"ל, שאפילו אם יאמרו לך החכמים על ימין שהוא שמאל, לא תסור ממצותם. כי אפלו אם הם טועים בדבר אחד, אין ראוי לחלוק עליהם, אלא לעשות כטעותם, כי טוב לסבול טעות אחת, ויהיה הכל מסור תחת דעתם הטובה של החכמים תמיד. ולא יעשה כל אחד ואחד כפי דעתו, כי צוה יהיה חורבן הדת והאומה עכ"ל.

ואמר הכתוב, ועתה אם שמוע תשמעו צקולי, ושמרתם את

היום ומחר כפשוטו, ודרשתו הוא היום כמחר, והניח למשה להכריע 'מדעתו' פירוש הדברים, והסכים הקב"ה על הכרעתו, וכאשר הוסיף משה יום אחד מדעתו, המתינה השכינה יום נוסף, ולא שריא שכינה עד לפרא דשבתא. והנה חכמי ישראל המה עיני העדה, והניח ה' לפניהם שהמה יכריעו אמיתיות כוונת ה' דיצורו. והו שאמר ה', לך וקדשתם היום ומחר, והיו נכונים ליום השלישי, כי ציום השלישי ירד ה', אזל מתי יהיה יום השלישי הזה, אם אחר היום ומחר כפשוטו, אי היום ומחר מתחיל רק מיום שלאחריו, זה השאיר ה' 'לעיני כל העם', שעייני העדה יכריעו צוה, אם יש להוסיף יום אחד או לא, וציום השלישי הזה שיסכימו עליו עייני העדה, ירד ה' על הר סיני, שאם יוסיף משה יום אחד, אז גם יום השלישי יתאחר יום אחד.

וַיִּבֶן צראשית נתינת תורתו לישראל, אמר ה' למשה לשון שאינו מצורה, שיכריע צו משה מדעתו, וכאשר יראו כל ישראל, כי ה' מסכים על דעת חכמי ישראל, אז ילמדו ממנו עד כמה יש להחשיב דברי חכמי ישראל, וצעבור ישמע העם צדברי

עמך, וגם כך יאמינו לעולם (יט-ט), וברש"י גם צנציאים הצאים אחריו ע"כ.

וַאֲמַר הכתוב, ויהי קול השופר הולך ותזק מאד, משה ידבר והאלקים יעננו בקול (יט-יט). ויש להבין מדוע כתבה התורה הכי בלשון עמיד, משה 'ידבר' וגו', הרי בשעת כתיבת התורה כבר היטה, והו ליה למימר, משה דיבר והאלקים ענהו. וראיתי בשם ספר הדרש והעיון, כי הרי משה הוסיף יום אחד לימי ההכנה, והשם יתצרך הסכים לך, ואמנם השכינה נתגלתה אך ציום השלישי. צוה הוכח כוחה של תורה שבעל פה, שתקנתם של חכמים נעשית תורה. יוצא איפוא, שקול השופר אשר נשמע רק ציום השלישי, הכריז ואמר, כי לתמיד ולדורי דורות כאשר משה ידבר. כלומר מנהיג הדור המסמל את משה ידבר את דברו, יהא ידוע לכל, כי האלקים יעננו בקול, שזהו קול האלקים, והסכמתו נתונה על זה ע"כ. (הוצא צמעניה של תורה).

וַיִּפֹּי זה האי יומא דהוסיף משה מדעתו, גרס להשכיל וללמד, איך צריכים להטות אוזן ולשמוע דברי חכמים, שהרי גם הקב"ה מטה אזנו

וממילא יש לשמוע לדברי חכמים בכל הדורות, ואי לאו האי יומא 'כמה יוסף איכא בשוקא', ולא היה חשיבות להדברים שאני אומר, אצל האי יומא לימד, שהשומע מפי חכם יהא חשוב כשומע מפי הגבורה. — ולכן נזהר לעשות לו עגלא תילתא, לרמוז על יום השלישי, האי יומא שהוסיף משה מדעתו.

ובזה יש לזכור גם כן מאמרם (שבת פח.) דרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא, צריך רחמנא דיהב אוריין תליתאי [תורה נביאים וכתובים], לעם תליתאי [כהנים לויים וישראלים], על ידי תליתאי [משה תליתאי לבטן, מרים אהרן ומשה], ציוס תליתאי [לפרישה], צירחא תליתאי ע"כ. ויש להבין דבשלמא מה ששיצח שהתורה תליתאי ועם ישראל תליתאי, יש צוה מעלת התורה ועם ישראל, אצל מהו השבח שניתנה על ידי משה תליתאי, וגם ציוס תליתאי, הלא כך חשובה התורה גם אם היה ניתן על ידי אדם אחר וציוס אחר, ומהו המעלותא שניתן על יד תליתאי ציומא תליתאי.

ויש לומר כי תורתנו הקדושה נקראת בשם תורת משה, וכמו

לשמוע דברי משה. ואמרו במדרש (תנחומא נשא כט) לא יאמר אדם איני מקיים מצוות זקנים שאינן מהתורה, אמר להם הקב"ה בני כל מה שגזירים עליכם תהיו מקיימים וכו', למה, שאף על דבריהם אני מסכים, שנאמר (איוב כד—כח) ותגור אומר ויקם לך, תדע שהרי יעקב צעקה שצריך מנשה ואפרים כתיב (בראשית מח—כ) וישם את אפרים לפני מנשה, וקיים הקב"ה גזירתו שנאמר (במדבר ז—מח) ציוס השביעי נשיא לבני אפרים, וציוס השמיני נשיא לבני מנשה ע"כ. וצייטב פנים (לראש השנה סו.) כתב, דזהו מה שאמרה תורה, לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך, וראיה לזה, ימין ושמאל, דהיינו של יעקב, שנאמר (בראשית מח—ד) וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים וגו', ואת שמאלו על ראש מנשה, וקיימת דבריו ע"כ.

וזוהו שאמר רב יוסף, 'אי לאו האי יומא', שהוסיף משה יום אחד מדעתו, והסכים הקב"ה על ידו, דקא גרים', שזה גרם ללמד את בני ישראל, שישכילו מזה שיש לשמוע דברי חכמים, שגם הקב"ה הטוה אצלו, ולא ירדה שכינה עד נפרא לשבתא,

ולא כפשטא דקרא וקדשתם היום ומחר, וציוס השלישי ירד ה', אלא היום ומחר הוא תלמא יומא לפרישה, ושזב לאחר זה נתן לנו התורה, וזה יורה לישראל כי כאשר משה ידבר אלקים יענוו בקול.

ואמור הכתוב שזב, ויענו כל העם יחדיו ויאמר כל אשר דבר ה' נעשה, וישז משה את דברי העם אל ה' (יט-ט). וברשי וכי היה צריך משה להשיב, אלא זא הכתוב ללמדך דרך ארץ ממשה, שלא אמר הואיל ויודע מי ששלחני, איני צריך להשיב (מכילתא) ע"כ. ובספר צית הלחמי ציאר צזה מאמרם, דרך ארץ קדמה לתורה (ויק"ר ט-ג), שעוד קודם שנתן לנו משה את התורה, לימד אותנו פרק צהלכות דרך ארץ ע"כ.

ויש לומר עוד, דאיתא בגמרא (שבת פח.) אמר רב חמא בר חנינא מאי דכתיב (שיר ג-א) כתפוח צעני היער כן דודי צין הצנים, למה נמשלו ישראל לתפוח, מה תפוח זה פרוי קודם לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע ע"כ. והקשו צחוס' תימה שמציא קרא כתפוח צעני היער, דצהאי קרא לא נמשלו ישראל לתפוח

שאמר הכתוב (מלאכי ג-כז) זכרו תורה משה עצדי, ולכאורה היא תורת ה' ולא תורת משה, ומשה היה רק שליח ה'. ופקודת המלך שנתן להעם על ידי שליח, לא נקראת על שם השליח אלא על שם המשלת. אצל הכתוב זא להדגיש, כי התורה שזכתז אין לנו מושג להצין מהו ציית ותפילין וסוכה וכו', רק אם מאמינים אנו צדברי משה רבינו, שציאר לנו כל מנזה ומנזה צכל פרטיה ודקדוקיה. והאומר שרונה לקיים מצות ה' כנתינתה וכתיבתה צתורה, צלי ציארזו של משה עצד ה', אין זה תורה ומנזה כלל. וזכרו תורת משה עצדי, התורה שנתצאר פרטיה על ידי משה, כי תורה צלי תורת משה אינה תורה כלל.

ודבר זה אנו למדים מנתינתה, שהוסיק משה יוס אחד מדעתו, והסכים הקצ"ה על ידו, להורות לעם ה' שיש להאמין צדברי ה', כי גם הקצ"ה מסכים על הכרעתו. והיינו דקאמר צשצחה של תורה, שניתנה על יד תליתאי, היינו משה רבינו, שמסר לו ה' כח פירושה וציאוריה, והא רחיה שניתנה ציומא תליתאי, ליוס השלישי שהכריע משה,

יקראו ואני אענה. וזהו שאמר הכתוב, ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה, וישב משה את דברי העם, משה השיב את הדברים האלה לפני ה', שגם הוא יאמר כמותם, טרם יקראו ואני אענה, עוד הם מדברים ואני אשמע.

והגה ה' אמר למשה, כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, אתם ראייתם אשר עשיתי למצרים, ואשא אתכם על כנפי נשרים ואזיא אתכם אלי וגו', אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל (טו-ג). וצרש"י כה תאמר לבית יעקב, אלו הנשים, תאמר להן זלשון רכה, ותגיד לבני ישראל, דברים הקשים כגידין (שצת פז). אלה הדברים, לא פחות ולא יותר ע"כ. וכבר הקשו המפרשים, אם לא אמר משה להם שום דיבור רק מה שנאמר כאן צפרשה, לא פחות ולא יותר, אם הם הדברים הקשים כגידין שאמר להם.

וגראה כי ה' אמר, ואשא אתכם על כנפי נשרים, וצרש"י כנשר הנושא גזוליו על כנפיו, שכל שאר העופות נותנין את צניהם צין רגליהם, לפי שמתיראין מעוף אחר שפורח על

אלה הקצ"ה, כדכתיב כן דודי צין הצנים ע"כ. ואמר הרה"ק מוהר"י מצעלוצ' ז"ע, כי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, עוררו למעלה גם כן מדה זו, שאף הקצ"ה אמר, והיה טרם יקראו ואני אענה, עוד הם מדברים ואני אשמע (ישעיה סה-כד). נמלא שגם הקצ"ה הקדים נעשה לנשמע. וזהו כתפוח צעזי היער כן דודי צין הצנים, דישראל הקדימו נעשה לנשמע, וגרמו שגם הקצ"ה יאמר כן להקדים עשיה לשמיעה, כמו התפוח שפריו קודם לעליו. ומזה שהקצ"ה נמשל שם בקרא לתפוח, שפיר מוכרח שגם ישראל היו אז כתפוח, ועוררו מדה זו למעלה. וזהו שאומרים (בזמר יוס שצתון ליום ש"ק) נעשה ונשמע אמרו כאחד, היינו הקצ"ה יחד עם ישראל אמרוהו, ונעשה ונשמע אמרו ישראל כאחד, כמו האחד היחיד והמיוחד הקצ"ה ודפח"ת.

וייש להוסיף כי משה רבינו מליצן של ישראל, שמסר נפשו תמיד לטובתם, כאשר שמע שכל העם יחדיו הקדימו נעשה לנשמע, עורר משה את ה' שגם הוא יאמר לעומת ישראל כן, כי צמדה שאדם מודדין לו, ומגיע לישראל שגם ה' יאמר עליהם, טרם

מוסיפין כח צגזורה של מעלה, כמה דלח אמר (תהלים ס-ד) צאלקים נעשה חיל. וזומן שאין ישראל עושין רצונו של מקום, כציכול מתישין כח גדול של מעלן דכתיב (דברים לז-יח) לור ילדך תשי ע"כ. וכן הוא צוהר הק' (פ' צא לח:) כד ישראל עצדין עוצדין דלא כשרן, כציכול מתישין חילא דקודשא צריך הוא. וכד עצדין עוצדין דכשרן, יהצין חוקפא וחילא לקודשא צריך הוא, ועל דא כתיב (תהלים סח-לה) תנו עו לאלקים, צמה, צעוצדין דכשרן ע"ש. וכמו כן השפע היורדת מלמעלה למטה, אמרו חז"ל (יצמות סג.) ונצרכו צך כל גויי הארץ (צראשית יח-יח), חפילו ספינות הצאות מגליא לאספמיא חין מתצרכות חלא צשציל ישראל ע"ש. — ועל זה רמו ח' ליעקב צחלומו, שצנסת ישראל הוא סולס מוצצ ארצה וראשו מגיע השמימה (צראשית כח-צ), עד שמלחי חלקים עולים ויורדים צו, העליה של המלחכים וירידתן, הכל תלוי צו.

ודבר זה גילה ח' לעמו ישראל קודם מתן תורה, שיכירו גדול מעלתן, כי מכל צרואי העולם הרי העופות יכולין להגציה עצמן ציותר משאר הצרואים, וצינייהם הגשר שעולה

גציהם, חצל הגשר הזה חין עוף פורח על גציו, לכן נוחן על כנפיו וכו' ע"ש. וצכלי יקר כתב, שיש חומרים שהגציה אחס למעלה מן המלחכים שנקראו צעלי כנפים, ועל זה חמר ואשא חתכם על כנפי נשרים, רצה לומר נשחתי חתכם צמעלה שהיא למעלה מן כנפי נשרים ע"ש.

ויש לומר כי הכתוב חומר (דברים לז-ט) כי חלק ח' עמו יעקב חצל נחלתו. וכתב צנפש החיים (שער ח' פרק ח' צהג"ח) כי החדם השלס כראוי, עיקרו הוא נטוע למעלה, צשורש נשמתו העליונה, ועוצר דרך חלפי רצואות עולמות, עד שקנהו השני הוא נכנס צגוף החדם למטה. וזהו כי חלק ח' עמו יעקב חצל נחלתו, שעיקרו קשור ונטוע למעלה חלק חו"ה ממש כציכול, ומשחלשל כחצל עד צואה לגוף החדם, וכל מעשיו מגיעים לעורר שורשו העליון, כענין החצל, שאס ינענע קנהו החחתון, מתעורר ומתנווע גם ראש קנהו העליון ע"ש.

וזהו מה שאמרו חז"ל (ח"כ"ר ח-ג) רצי יהודה צר סימון חומר, זומן שישראל עושין רצונו של מקום

שהמלאך הוא קטן ממנו, יען והשטן עומד על ימיו לשטנו, ואפילו הכי מתגבר עליו, מה שאין כן מלאך אין לו יצר הרע. - וזהו שאמר ה' לישראל, ואשא אתכם על כנפי נשרים, אתם עומדים צמעלה גבוה יותר מהמלאכים, ואציא אתכם אלי, אתם הקרוצים ביותר למעלה צמחינתי. וכמו שאמר בלעם בנבואתו, כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל-ל (צמדבר כג-כג), וברש"י עוד עתיד להיות עת, שהן יושצין לפניו, ולומדין תורה מפיו, ומחינתין לפנים ממלאכי השרת, והם ישאלו להם מה פעל אל-ל (תנחומא יד) ע"כ.

ומעתה דברים אלו צאמת מחוקין לאוזן שומעם, ולהנשים היו דברים אלו רכין ונעימין, אבל המשכיל ומצין זאת, הוא משיג גם גודל האחריות שתלוי בזה, שלא לקלקל בעליונים, שצכל תנועה ופעולה למטה הוא מנענע החבל צרצורות עולמות, ומי יוכל לכויין צכל תנועה שעושה שתהא לצבוד שמים, על כן לפניהם היו דברים אלו קשין כגידין. - והוא על דרך משל שמוצא צספה"ק, למלך שהיה תלוי צציתו על הגג כלי גדול להאיר, מצוייר ומעוטר צאצנים טוצות

עוד יותר משאר העופות, והצנים של הנשר הם עומדים גבוה עוד יותר על כנפיו. אבל האמת הוא, שישראל צמעשיהן עולין ומתנשאין עוד יותר עד שמנענעין צגצהי מרומים, והם מוסיפין או מתישין צפמליא של מעלה. וזהו ואשא אתכם על כנפי נשרים, אתם נישאים עוד יותר גבוה מהכנפי נשרים, ואציא אתכם אלי כציכול, אתם פועלים צמעשיכם ומנענעין עד למעלה כציכול, צחלק הוי"ה עמו שלמעלה.

ומדריגת הצדיקים עולים על מדריגת המלאכים, וכמאמרם (סנהדרין גא.) גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת ע"ש. וצקדושת לוי (פ' צשלח) כתב לפרש, ויסע מלאך האלקים ההולך לפני מחנה ישראל וגו' ויעמוד מאחריהם (יד-ט), שהמלאכים ההולכים לפני מחנה ישראל, שהם היו למעלה ממדריגת ישראל, עמדו כעת מאחורי ישראל, שישראל היו למעלה מן המלאכים ע"ש. ואמר הכחוצ (זכריה ג-א) ויראני את יהושע הכהן הגדול עומד לפני מלאך ה', והשטן עומד על ימיו לשטנו. ופירשו שראה צמראה הנבואה, שיהושע כהן גדול עומד צמעלה 'לפני' מלאך ה',

היו דברים הללו להם קשין כגידין. — ועל זה אמר עליהם הכתוב, ויתן שם ישראל נגד ההר (יט-ב), ויח"ן נוטריקון י'עקב ח'צל נ'חלתו, שהשיגו אז גדול מעלת נשמות ישראל, שהם נותנים כח צפמליא של מעלה.

וְלִבָּן נקבעו ימי התשובה של שוצצ"ם צפרשיות אלו שקורין בהן פרשת מתן תורה, להזכיר את האדם גדול מעלתו, והזהירות שצריך להזהר שלא יקלקל, ולעומת זה גדול שכר הנותן כח צמעשיו צפמליא של מעלה. — ואיתא צירושלמי (ראש השנה כא.) בכל הקרבנות (של הרגלים) כתיב חטא (חטאת), ובעצרת אין כתיב חטא. אמר להן הקצ"ה מכיון שקיבלתם עליהם עול תורה, מעלה אנו עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם ע"כ. והקריאה מעורר את הזמן לקבל על עצמו מחדש עול התורה, ואז נחשב למעלה כצדיק גמור שלא חטא מימיו.

וּפְרִישָׁת מתן תורה מתחלת צפרשתו של יתרו שצא להתגיייר, ללמד מזה מוסר השכל, כי משה רבינו היה צן שמונים שנה צעמדו לפני פרעה (שמות ז-י), ואם כן היה אז יתרו צערך צן מאה שנה, ועבד

של זכוכית לצנה, והיה קשור בחבל שקנהו השנית היה צצית מצחון. ופעם עבר איש כפרי דרך הפלטין, והוצרך לחתיכת חבל לקשור המגעלים שלו, וראה את החבל אצל הצית, והלך וחתכו לשנים ליקח ממנו חוטין הצריכין לו, ונפל צחון הפלטין הכלי מאור עם האצנים ונשצרו לרסיסים. ומשרתי המלך רצו לחון, וראו את האיש עומד שם, והתחלו לצעוק עליו מה עשית, קלקלת האור שצצית המלך, ושצרת האצנים טועות שהיו עליה. והוא עומד ומשתאה, ואומר לא עשיתי מאומה, לקחתי רק חבל קטן, והם משיצים לו, אמנת נגד עיניך הוא רק חבל, אצל חבל זה משמש ומאיר האור צצית המלך.

בן האדם, רואה את פעולות הגשמיים של העולם לדברים של מה בכך, ומה נפקא מינה אם אני עושה כך או כך. אצל האמת כי יעקב חבל נחלתו, בחבל זה תלווין רצואות עולמות, אשר המה נשפעים על ידי מעשיו. — ודבר זה השיגו בני ישראל אז, ולכן כאשר שמעו, ואשא אחכם על כנפי נשרים, שהם גבוהים יותר מהמלאכים, ואצ"א אחכם אלי, הם קרובים ופועלים צמחיתו של מקום,

כל עצודות זרות שהיו בעולם, וכמו שאמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים (יח-יא), וברש"י שלא הניח עצודת כוכבים שלא עצדה ע"כ. ואף על פי כן כאשר נשאו לבו להתקרצ לה' ולעמו, זכה להתעלות עד שהוסיף פרשה אחת בתורה, וזכו בני בניו לישצ בלשכת הגזית (סנהדרין קו.). ואם גוי שנולד לאומות העולם, ועצד כל עצודות זרות, יוכל להתקרצ לה',

מכל שכן מי שנולד בן לאצות הקדושים, זרע אצרהס יצחק ויעקב, שלא עצד עצודה זרה כלל, שיכול להתעלות למעלות רמות. ואם מגוי יוכל להעשות יהודי, מכל שכן שמייהודי יוכל להיות יהודי כשר ונדיק, ופרשה זו נותנת כח ואומץ לכל אחד, שיוכל לגשת בכל עת ובכל זמן לומר נעשה ונשמע, ולקבל על עצמו עול תורתו ית"ש.

על הטוב יזכר
ידידינו החשובים שהשמחה במעונם
שנדבו להוצאת קונטרס הזה

* * *

החתן דוד דייטש ני"ו
לרגל אירוסיו

עב"ג בת הר"ר וואלף גליק ני"ו

* * *

הר"ר אשר יואל פאללאק ני"ו
לרגל הולדת בנו למזל טוב

* * *

הר"ר אהרן משה פריעד ני"ו
לרגל הולדת בנו למזל טוב

* * *

הר"ר יעקב פאלאטשעק ני"ו
לרגל הולדת תאומות למזל טוב

* * *

הר"ר חיים מאיר רובין ני"ו
לרגל הולדת בתו למזל טוב

* * *

הר"ר יואל ווערצבערגער ני"ו
לרגל הולדת בתו למזל טוב

* * *

הר"ר ישראל חיים גנאד ני"ו
לרגל הולדת בתו למזל טוב

* * *

הר"ר אברהם פאלל ני"ו
לרגל הולדת בתו למזל טוב

* * *

הר"ר דוד לייב פאלל ני"ו
לרגל הולדת בתו למזל טוב